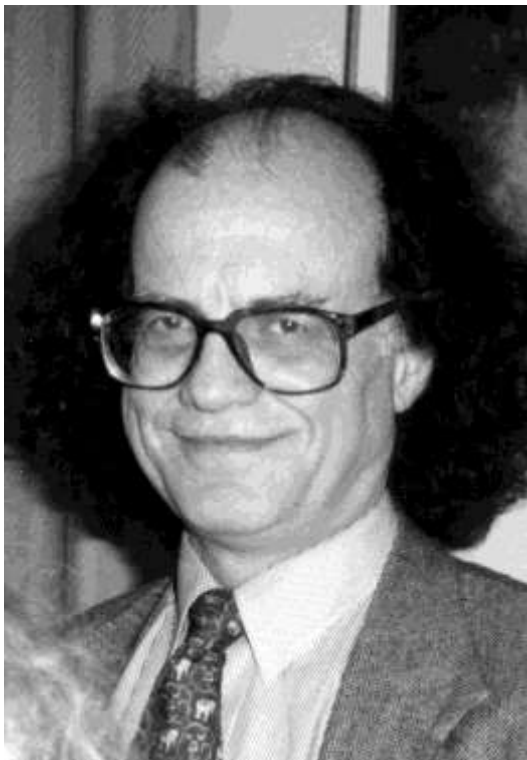

SLOVENSKI GRAFIKI ODPIRA POT V SVET

prof. dr. Konrad Oberhuber, umetnostni zgodovinar

Intervju pripravil: **Milan Markelj**

Konrad Oberhuber (Foto: Milan Markelj)

V enem od najpomembnejših svetovnih muzejev, v Albertini na Dunaju, je na ogled že 72 grafik in risb 29 slovenskih umetnikov, odkupljenih na 2. in 3. bienalu slovenske grafike, zbirka pa se bo letos obogatila še za nekaj novih grafik in imen. To je nedvomno pomemben prodor slovenske umetnosti v svet, ki ga brez bienala ne bi bilo oziroma ga ne bi bilo, če ne bi bil z bienalom prijateljsko povezan 61-letni direktor Albertine, umetnostni zgodovinar prof. dr. Konrad Oberhuber. Od 2. bienala naprej je član oziroma predsednik mednarodne žirije bienala, ki odloča, kateremu slovenskemu umetniku podelijo veliko nagrado in katerim nagrade Novega mesta. Prof. Oberhuber je tako postal dober poznavalec sodobne slovenske grafične umetnosti, ob tem pa prijatelj Slovenije in Novega mesta.

- Prof. dr. Oberhuber, poznani ste kot umetnostni zgodovinar in velik ljubitelj umetnosti. Bi hoteli na kratko orisati življenjsko in poklicno pot, ki vas je pripeljala do tega?

»V Linzu, od koder sem doma, je bil moj oče pomemben človek v kulturi. Bil je velik ljubitelj likovne umetnosti in med ustanovitelji tamkajšnjega Muzeja za umetnost 20. stoletja, katerega zbirke so v večini posvečene avstrijskim in nemškimi umetnikom. Ko sem odraščal, sem pogosto hodil z očetom na različne razstave in tako sem se še sam začel navduševati za umetnost. Nisem dosti razmišljal, ko je prišel čas za študij - odšel sem na Dunaj študirat umetnost. Hotel sem študirati moderno umetnost, a je nanoslo tako, da sem se ukvarjal z umetnostjo 16. in 17. stoletja, predvsem s slikarjem Bartholomeusom Sprangerjem, ki je bil doma iz Belgije, a je delal in živel v Pragi. Nadaljnja študijska pot me je vodila v Rim, kjer sem študiral Rafaela in druge renesančne slikarje ter postal specialist za tega renesančnega slikarja in sploh za slikarstvo severne Italije. Ko sem dobil štipendijo za študij v Ameriki, me je pot zanesla tudi tja. V Združenih državah sem odšel za eno leto še 1964. leta, čez šest let pa sem se v Ameriki ustalil kar za 15 let. Najprej sem delal v National Gallery v Washingtonu in izpopolnjeval njihovo kolekcijo risb, od leta 1975 pa sem bil na Harvardski univerzi, kjer sem poučeval in bil hkrati kurator oddelka za risbo, ki sem jo tudi postavil. Leta 1987 sem se vrnil na Dunaj v Albertino in postal njen direktor.«

- Že skoraj deset let ste na čelu Albertine, ki velja za enega najpomembnejših muzejev grafične umetnosti in risbe na svetu. Kako je ta pomembna ustanova nastala?

»Korenine Albertine segajo v 18. stoletje, ko je Albert von Sachsenteschen zbral veliko in pomembno kolekcijo risb in grafike z vseh koncev Evrope, predvsem pa iz Belgije, Nizozemske, Madžarske in seveda Avstrije. V začetku tega stoletja so zbirko združili z zbirko cesarja Rudolfa II., ki je nastala v začetku 17. stoletja, v nji pa so bile še posebno dragocene številne Dürerjeve grafike. Združeni sta postali ena najpomembnejših kolekcij grafik in risb na svetu. Albertina ima zdaj v svojih zbirkah okrog 40.000 risb in poldrugi milijon grafik, ima pa tudi veliko knjižnico o grafični umetnosti. Zdaj v glavnem kupujemo dela moderne umetnosti.«

- Za Albertino ste odkupili tudi precej grafik slovenskih umetnikov. Kako ste se spoznali s slovensko grafiko?

»V Albertini zbiramo tudi grafične umetnine iz Češke, Slovaške, Poljske, Madžarske in seveda iz Slovenije. Tako počasi nastaja zbirka srednjeevropske grafične umetnosti. Do tesnejših stikov s slovenskimi umetniki in slovensko grafiko pa sem prišel prek osebnega poznanstva z vašim slikarjem in grafikom Brankom Suhyjem, ko je študiral na dunajski akademiji in je bil poznan med kolegi kot zelo dober grafični umetnik. Osebno menim, da je celo eden najboljših v svoji generaciji in izstopa iz povprečja. On me je povabil, da sem postal član mednarodne žirije 2. bienala slovenske grafike v Novem mestu leta 1992. Od tedaj naprej redno sodelujem z bienalom. Predno je Suhy začel z novomeškim grafičnim bienalom, je bila slovenska umetnost poznana predvsem po zaslugi ljubljanskega mednarodnega bienala in po ljubljanski grafični šoli. Vedel sem, da je grafična umetnost v Sloveniji zelo pomembna, a temeljiteje sem jo spoznal šele potem, ko sem začel sodelovati v žiriji novomeškega bienala.«

- Kot član in dvakratni predsednik žirije tako rekoč od blizu spremljate sodobno slovensko grafiko. Kakšno je vaše mnenje o nji?

»Slovenija je zelo pomembno središče grafične umetnosti, posebno še za grafiko tradicionalnih tehnik, jedkanico in akvatinto. Kljub temu pa je Slovenija odprta za vse, kar se novega dogaja v svetu, s čimer se seznanja prek mednarodnega ljubljanskega bienala, ki po mojem igra veliko vzgojno in spodbujevalno vlogo in slovenske umetnike in javnost seznanja z novimi usmeritvami v svetovni grafični umetnosti. Če namreč nisi odprt v svet, lahko postaneš provincialen, to pa ni dobro. Na novomeškem bienalu pa se slovenska grafična umetnost lahko popolneje predstavi kot na ljubljanskem.«

- Za letošnji bienale ste pripravili izbor sodobne avstrijske grafike, pregled grafične ustvarjalnosti naših sosedov. Če primerjate grafično umetnost, ki nastaja pri nas in v Avstriji, kaj ugotavljate?

»Za bienale sem pripravil manjši izbor avstrijske povojne grafike od leta 1945 do danes. Izbral sem dela samih visoko uglednih in priznanih umetnikov, torej tisto, kar se danes smatra za najboljše v Avstriji. Gre za osem umetnikov, kar je sicer malo po številu, saj ne more prikazati vse raznolikosti in bogastva avstrijske grafike, a glavno le pokaže in omogoči gledalcu, da si ustvari osnovni vtis, kaj se je dogajalo in kaj se dogaja v avstrijski grafiki. Primerjave pa je težko delati. Med slovensko in avstrijsko grafiko so nekatere podobnosti, so pa tudi nekatere občutne razlike, ker je germanski svet pač drugačen od slovanskega, je na nek način bolj agresiven, bolj konfrontacijski, govori zelo direktno, umetnost v Sloveniji pa je po mojih ocenah bolj mehka, bolj lirična. Skupnega imata slovenska in avstrijska grafika to, da večina grafičnih umetnin nastaja v tradicionalni tehniki. A pri nas je že opazna precej močna tendenca k novim tehnologijam in k računalniški grafiki. Zlasti mladi grafiki se ukvarjajo s tem.«

- Mimogrede, računalniško grafiko in grafike, narejene z nekaterimi novimi fotomehanskimi postopki, na bienalu ne sprejemate. Ali naj to pomeni, da niso umetnine?

»Na bienalu računalniška grafika zaenkrat res še ni dovoljena. Ali je to še umetnost, pa je zanimivo vprašanje. Moje mišljenje je, da je umetnost vse, česar se umetnik resno loti z umetniškimi nagibi in to dobro naredi, ne glede na to, kakšno tehniko pri tem uporablja. Pravi umetnik lahko dela z računalnikom, ne da bi se sploh dotaknil grafične plošče, pa so njegova dela izvrstne umetnine, prava umetnost.«

- *Grafični listi naj bi umetnost približali ljudem, ker gre v bistvu za večkratne natise, ki naj bi bili cenovno bolj dostopni kot enkratne umetnine. Vendar se dogaja, da so nekatere grafike zelo drage. Kaj menite o tem?*

»Grafična umetnost je pred stoletji res nastala za ljudi, ki niso imeli dovolj denarja, da bi si nabavljali prave slike. Vendar se je razvila v močno umetniško sredstvo, tako da je lahko v mali grafiki več umetnosti kot v veliki sliki. Poglejte samo kakšno Dürerjevo grafiko, kakšno bogastvo detajlov je v nji, kolikšna je njena moč! Ali vzemite grafiko Goye ali kakega drugega vrhunskega grafika. Razumljivo, da so take stvari izjemno drage. Drage so seveda tudi tiste grafike, ki jih zdaj delajo najbolj priznani umetniki in vanje vlagajo ogromno znanja in ustvarjalnih naporov. Vendar je na trgu dovolj dobre grafike, ki je relativno poceni in dostopna.«

- *Letošnji evropski grand prix je na bienalu prejel italijanski grafik Emilio Vedova. Bili ste med tistimi, ki so ga podpirali. Kaj menite o njem?*

»Mislim, da so njegove grafike fantastične. To je umetnik, ki je strastno zaljubljen v grafično umetnost. Kar naprej eksperimentira na novih grafičnih tehnikah. Ima pravi osebni odnos do jedkanja in zdi se kot nekakšen alkimist grafike. Izredno rad dela, kar obseden je z delom. Naredi na stotine plošč, risb, zasnutkov, potem dela izbor in večino zavrže, ohrani pa le nekaj najboljših. In če povežem s prejšnjim vprašanje, moram povedati, da svojih grafik ne prodaja drago. V primerjavi z drugimi grafikami in glede na njihovo kakovost so Vedovi grafični listi razmeroma poceni. Pri Vedovi cenim tudi njegovo globoko socialno in politično angažiranost. Krivica in nasilje, kjer koli se že dogajata, ga bolita in bori proti njima. Dogajanje v Bosni in na Balkanu ga je denimo spodbudilo, da je ustvaril posebno kolekcijo, vendar pa je še ni dokončal in je še ni mogoče videti. Zame je Vedova tudi velik slikar. Zanimivo pa je, da je estetika njegovih grafik vplivala na njegovo slikanje. Grafike so tako pomembne v njegovem delu, da vplivajo na vse njegovo delo. Mislim, da je evropska nagrada res prišla v prave roke.«

- *In drugi letošnji novomeški gost, Goya?*

»Goya je eden od vrhov svetovne grafične umetnosti. To je zelo ekspresiven, inovativen in pripoveden umetnik. Bil je tudi kritik družbe svojega časa, in to ne odmaknjeni kritik, ampak čustveno prizadet. V tem je podoben Vedovi, le da je Vedova abstrakten umetnik. Vesel sem, da je Albertina omogočila ogled Goyevih grafik v Novem mestu. To je sicer le majhen izbor iz vsega, kar imamo Goyevega, toda zavarovanje takih umetnin je silno drago. Sponzorirali smo zavarovanje, zato nismo mogli poslati veliko Goyevih grafik. Izbrali smo jih deset, a to so zares lepe grafike.«

- *Pomanjkanje denarja sploh žuli novomeški bienale, poleg tega pa ni vedno deležen pravega razumevanja. Ali mislite, da bi novomeški bienale lahko opustili?*

»To je neumno! Mislim, da je bienale slovenske grafike zelo pomemben. Vzemimo moj primer. Poznal sem nekatere slovenske umetnike, vendar pa brez novomeškega bienala ne bi nikoli poznal bogastva grafične ustvarjalnosti v Sloveniji. Na ljubljanskem mednarodnem bienalu sem videl le nekaj izbranih slovenskih grafik, tu pa je vsake dve leti zares dober pregled tega, kar se je ustvarilo. Tako lahko na bienalu spoznavamo slovensko grafično ustvarjanje, slovenska umetnost pa postaja znana v drugih okoljih. Mislim, da je odločitev o mednarodni žiriji zares dobra. Ko tujci v žiriji ocenjujejo slovensko umetnost, se seznanijo z njo, člani žirije pa so običajno pomembni ljudje. To ima dolgoročen učinek na slovensko umetnost, ki tako postaja mednarodno poznana. Tega ne bi smeli podcenjevati, čeprav učinki morda niso takoj vidni. Zato pravim: obdržite bienale. In še nekaj bi rad poudaril: novomeški bienale je zares izvrstno organiziran. To je ena najboljših prireditev te vrste, kar jih poznam.«